DE LINGVA POLONICA COLLOQUIUM

A

SELECTIS

ORATORIÆ FACULTATIS

ALUMNIS

INSTITUTUM

VARSAVIÆ

IN AULA SCHOLARUM

SOCIETATIS JESU

ANNO A PARTU VIRGINIS MDCCLII.

Typis Sacræ Regiæ Majeſtatis in Collegio
Societatis JESU.

CELSISSIMO PRINCIPI
ANTONIO LUBOMIRSKI
PALATINO LUBLINENSI

Franciſcus Bohomolec Societatis JESU.

C*Um à quodam Viro, non minus Tibi* PRINCEPS CELSISSIME *quam muſis addicto didiciſſes, ſelectos in Scholis noſtris Juvenes de nativa ſermonis Polonici integritate declamaturos eſſe, tantopere hoc argumento delectatus es; ut te huic illorum exercitationi interfuturum promiſeris. Hunc nuncium quantâ illi Juvenes lætitiâ exceperint, haud facile eſt dictu. Quid enim illis aut optabilius, aut honorificentius accidere potuiſſet, quam tantum ſtudiorum ſuorum teſtem, arbitrumq; habere? Sed negotiorum moles, quæ Tibi eo die ſuſtinenda pro munere fuit, & nos ſperatô ſolatiô, & declamationem iſtam maximô ornamentô privavit. Non deerant tamen nonnulli, non minus natalium ſplendore, quam literarum ſcientiâ illuſtres viri, qui illam præſentiâ ſuâ ornarent. Hi cum rem integram attentius perpendiſſent, pro ſua erga Te obſervantia, amoreq; erga Patriam lingvam, hortabantur,*

ut quod auribus Tuis subjicere gestiebam, oculis proponerem: hoc est ut lucubrationem istam umbratilem, sub Nominis Tui splendore, publici juris facerem. Audax primùm consilium istud visum est mihi: verebar enim ne res adeo tenuis Tibi tanto Viro minùs conveniret: sed partim authoritas virorum Tibi addictorum, partim argumenti ipsius dignitas, quæ res etiam exiles illustrare solet, animum meum fluctuantem ad id audendum inclinavit. Illud quoq́ ad quærendum Nominis Tui huic lucubrationi præsidium non mediocriter me permovit, quod plurimos ejusmodi homines reperiri non ignorem, qui depravatô judiciô voces peregrinas, inter elegantias linguæ nostræ reponant, tantoq́ se eloquentiores esse existimant, quantò pluribûs ejusmodi vocabulîs sermonem suum infarciant. Isti, si me lacessere voluerint, firmissimum telis, eorum clypeum authoritatem Tuam objiciam. Quis enim est, qui ignoret, quantum tu curæ & industriæ, in expurganda à peregrinis istis quisquiliis lingva nostra collocas, cùm alios exemplô, alios monitis, ad restituendam sermoni Polonico nativam elegantiam exhortaris, illosq́ qui in eodem tecum curriculo versantur, singulari benevolentiâ complecteris? Quamobrem si lucubrationem istam tam impensè præsidium tuum quærentem minùs Te dignam judicaveris, argumentum saltem illius, studiumq́ nostrum ne respue. Vale.

COL-

COLLOQUIUM
DE
LINGVA POLONICA

ADraſtus. Tempus iſtud, quô animum relaxare à contentione ſtudendi conſuevimus, ô ſocii, ludô aliquô, an eruditis conterere ſermonibus placet?

Olintus. Ego ex ludo voluptatem exiguam capio.

Orlandus. Ego verò me libenter ludendo exerceo; multô tamen libentiùs doctis colloquiis veſtris interſum.

Eudoxus. At quibus, amabo, de rebus ſermonem inſtituere velletis?

Adraſtus. Eligite id, quod inſtituto noſtro, ingeniisq; excolendis plurimùm conveniat.

Medorus. Res igitur Polonorum præclarè geſtas in medium proferemus?

Alcander. Id mihi videtur, exiguo hujus temporis ſpatio minimè accommodatum eſſe.

Araſpes. Ego veſtras de Philoſophia recentiorum ſententias libenter auſcultarem.

Orlandus. Id perquam operoſum eſset, & ſtudiis noſtris minimè conveniens.

Olintus. Hanc quæſtionem ſilentiô prætereundam eſſe cenſeo, ne in alieno, ut ajunt, choro pedem ponere dicamur. Quid enim de Philoſophia dicemus, cùm Rhetoricis præceptis hucusq; intenti, nondum ejus curriculum

ingressi sumus? Sapientis est autem de illa re, cujus vel nullam, vel modicam tantùm cognitionem habes, nihil decernere: probare autem vel condemnare id, quod Tibi exploratissimum non sit, est hominis minimè cordati.

Alcander. De præstantia igitur linguarum Græcæ, Latinæ, Jtalicæ, Gallicæ disceptabimus?

Adrastus. Majore fortassis fructu de sola nostra lingua disseremus.

Olintus. Quid verò.

Alcander. Jejunum id mihi vìdetur esse argumentum.

Adrastus. Jllustrem sanè & copiosam disputandi materiem habebimus, si consuetudinem illam, quâ peregrina verba Patrio sermoni inserere solemus, discutiámus: nempe sitne abroganda, & delenda, an potiùs servanda, & propaganda ejusmodi consuetudo?

Medorus. Argumentum colloquii nostri vix aptius, utiliusvè posse reperiri existimo.

Alcander. In eandem cum Adrasto sententiam, omnes manibûs pedibûsq; ituros non dubito.

Araspes. Sententiæ Adrasti omnes suffragamur: sed priusquam hanc quæstionem discutiamus, æquum esse censeo, ut causas, ex quibus hæc consuetudo profluxit, inspiciamus.

Eudoxus. Hac de re neminem meliùs disceptaturum esse existimo; quàm Adrastum. Jlli enim & diligens studium rerum antiquarum notitiam, & dicendi facultatem non vulgarem natura est largita.

Olintus.

Olintus. Age Adraste, non minùs auribûs, quàm animô sermonem excipiemus tuum.

Adrastus. Facultatem illam dicendi, quam mihi adscribitis socii, in me quidem minimè reperio: ne tamen inutilibûs excusationibûs vos longiùs distineam, morem voluntati vestræ geram. Linguam nostram ex Jllyrica, seu Slavonica natam esse, communis est omnium opinio. Ad Sigismundum primum Regem Polonorum, cùm pauci admodum reperirentur, qui notitiam linguarum externarum aliquam haberent, incorruptam floruisse nativamq; elegantiam suam retinuisse ex testimoniis scriptorum constat. Interjectô tandem aliquo temporis intervallô, cùm Sigismundus Augustus Regni nostri clavum teneret, reperiebantur non pauci, qui, ut ex Latinæ linguæ scientia, famam apud vulgùs magna ex parte tunc rude sibi conciliarent, primùm nonnulla Philosophorum, Pöëtarumq; dicta, deinde etiam sola verba Latina Patrio sermoni inserere cæperunt. Secuti sunt istos alii, qui, [ut Gregorius Cnapius ait] nihil è scholis præter verba, retulerunt: ac non jam familiaria colloquia, sed etiam epistolas, orationes, libros etiam integros ejusmodi vocabulis infarciebant. Jta paucorum à principio peccatum, postquam æmulatione imperitorum auctum est ac propagatum, tandem eruditorum etiam judicium corrupit.

Olintus. Rectè ac sapienter, Adraste, ut soles, disseruisti: At iis tamen temporibûs, solæ Latinæ voces patriis interponi solebant; nunc verò; DEUM immortalem! quid

aliud

aliud eſt lingua noſtra, quàm chaos quoddam ex omnibus omnium nationum linguis conflatum. Jam præter Latinas, Jtalicæ, Gallicæ, Hiſpanicæ, Germanicæ, Batavicæ, Britannicæ voces tam in publicos, quàm privatos ſermones noſtros intruduntur. Originem verò & cauſam hujus etiam conſuetudinis, non abſimilem eſse illi, quam Adraſtus attulerat exiſtimo. Plurimi enim adoleſcentes Nobiliſſimi, qui more honeſtiſſimo exteras nationes perluſtrare ſolent, plenas, [ut ſic dicam] ſarcinas peregrinarum vocum in Patriam deferre, easq; rudioribus venditare conſueverunt.

Orlandus. At de cauſa hujus conſuetudinis jam ſatis eſse dictum exiſtimo: nunc, ſitne illa conſervanda, an potiùs abroganda diſcutiamus.

Alcander. Ego conſervandam eſse cenſeo. Omnis enim conſuetudo, quæ longo temporum intervallo firmata eſt, atq à viris doctis approbata, modo honeſta ſit, non facilè abrogari debet.

Medorus. Rectè addidiſti *modò honeſta ſit*: mendicare autem ab aliis vocabula, cùm Patria ſuppetant, quô pactô honeſtum eſse defendes? Neq; conſuetudo iſta Tibi ſuffragatur. Cùm etiam contraria, longo temporum tractu firmata ſit, & à viris doctis uſurpata.

Alcander. Quid igitur? Jgnoras fortaſsis eo tempore, quo piaculum erat, peregrinum vocabulum in Patrium ſermonen inducere, rude, ùt ſolemus dicere, ſeculum in Polonia fuiſse, quô vix aliquem reperires, qui

vel

vel modicam externarum linguarum notitiam haberet.

Olintus. Nunc verò?

Alcander. Nunc verò ſeculum eruditum meritò appellatur.

Olintus. O eruditum ſanè ſeculum, quô vix aliquem reperias, qui Patriam lingvam probè calleat! Quis enim eſt, quæſo, iſtîs temporibûs, qui omnium vocum Polonicarum propriam ſignificationem, vim, ac naturam perſpectam habeat? Decreveram aliquoties, ô ſocii, ne ſermo meus, quem cum aliis inſtituebam, aliquid peregrini redoleret, neſcio tamen quô fatô id ſemper, nec ſinè indignatione mihi eveniebat, ut vix unum alterumvè verbum patrium protulerim, cùm illico integræ, ut ſic dicam, cohortes illarum vocum, quas vel ex Latio, vel Jtalia, aut Gallia in ſuppetias Linguæ noſtræ adſcivimus, ore loquentis erumperent. Rectè id de nobis dici poſſe exiſtimo, quô doctiſſimus vir, & de lingua noſtra optimè meritus, Gregorius Cnapius ætatis ſuæ homines perſtrinxerat. *Vere id*, inquit ille, *de noſtratibus ſemiliteratis uſurpes, qui non turpe ſibi ducunt neſcire Polonicè: & vix aliquam longiorem ſententiam proferre poſſunt, quin & Latinas & Polonicas voces corrumpant, & ex eis putidos centones farciant.*

Orlandus. Quid igitur? Num idcirco ignari noſtræ ninguæ Tibi videmur, quod ſine adminiculo peregrinarum vocum nullum ſermonem longiorem inſtituere poſſimus? Inſpice, quæſo, in cauſam hujus difficultatis,

& vel invitus fateberis, inopiâ id vocum patriarum, non verò ignorantiâ linguæ nostræ, nobis evenire.

Eudoxus. Miseros nos, qui tam inopes vocabulorum simus, ut cùm aliquid nobis dicendum est, ab aliis nationibus voces mutuari, ac mendicare cogamur! Quæro tamen ex te, mi *Orlande*, veteres illi Poloni, quos, dixistis non adhibuisse voces peregrinas, quo pacto in tanta verborum inopia animi sui sensa in vulgus enuntiabant? nutusnè loco vocum illarum, quæ deerant, ut muti solent, substituebant?

Orlandus. Veteres Poloni

Eudoxus. Quid hæres?

Orlandus. Tunc quidem non deerant verba, sed multa deinde vel interiêrunt, vel antiquata sunt.

Eudoxus. Sapienter: at cujus socordia id factum est, ut tam multæ voces interiêrint?

Orlandus. Cujus socordiâ? non socordiâ cujuspiam, sed temporum injuriâ id evenire solet.

Eudoxus. Cur verò eadem temporum injuria nihil de copia, & splendore aliarum linguarum detraxit?

Alcander. De inopia linguæ nostræ immeritò conquerimur Socii: pridem jam istas nonnullorum querelas Gregorius Cnapius [a] confutavit, & gravissimîs argumentîs demonstravit, linguam nostram, vocum penuriam non modò non pati, verùm etiam adeo esse locupletem ut cæteras etiam linguas copiâ superet.

Eudoxus. Videtis quid isti homines lingvæ nostræ impo-

[a) *In Præfatione ad Thesaurum*

imponant! In ejus inopiam id devolvunt, quod negligentiæ suæ, rerumq; novarum studio adscribere deberent. Evolvite indicem vocabulorum Polonicorum à Cnapio concinnatum: DEUM immortalem! quot in eo millia vocum reperietis, quarum nec usum, nec proprietatem, nunc percipimus!

Araspes. At non nôsti illas voces communi omnium conspiratione abrogatas jam esse, & vetustate obsoletas?

Eudoxus. Quidni? sed qua ratione, quæso, abrogatæ sunt? quia videlicet peregrinas aucupando, nostrarum notitiam amisimus.

Araspes. Id non inficior: quid enim vetat obsoletis, ac barbaris elegantiores, magisq; auribus accomodatas, undecunq; sint illæ adscitæ, substituere?

Eudoxus Miror te tam delicatîs esse àuribus, mi Araspes, qui illa vocabula ferre jam non possis, quæ doctissimi olim viri, Majores nostri, à quibus omnes scientias accepimus, in deliciis habebant! ut enim alios omittam, eloquentissimus ille vir *Petrus Skarga* ob eximiam dicendi facultatem Chrysostomus Poloniæ dictus, poterat coram Regibus, & frequentissimo Senatu sæpiùs illa verba sinè piaculo proferre, quæ tu barbara vocas, & sinè fastidio audire non potes? Kochanovius ille, quem Sarbievius cum antiquis Græcorum Romanorumq; Pöetis conferre non dubitat, quiq; plurium linguarum peritus erat, non erubuit Regum, Principumq; virorum laudes illîs vocibûs. - - - - - - -

Araspes. At illîs temporibûs voces ejusmodi in pretio

ſuêre, nunc, ut jam ſæpiùs audiſti, ſunt antiquatæ.

Eudoxus. Sunt antiquatæ! cur verò antiquatæ? Poſſe quidem nonnullas voces abrogari, cùm illis aliæ elegantiores ex lingvæ tamen patriæ penu depromptæ ſubſtituuntur, non diffiteor: ſed quæro ex te, Araſpes, num elegantiores Tibi videntur, illæ ab exteris emendicatæ quisquiliæ? e g. *awizy*, *bagaże*, *deſpekt*, *diwertyment*, *dilucidacya*, *deleguię*, *faſon*, *facilituię*, *favoryzuię*, *fomentuię*, *equipaż*, *ewiſceruię*, *indagacya*, *interpozycya*, *inſynuacya*, *inwalidacya*, *inquietuię*, *kortezy*, *kuzyn*, *luminarz*, *liquiduię*, *mebluię*, *moleſtuię*, *offerencye*, *oblatuię*, *prepona*, *paryeruię*, *renoma*, *raport*, *rewanżuię*, *angażuię*, *regalizm*, *recype*, *rumінuię*, *roboruię*, *requiruię*, *ſuſpiry*, *ſufficiencya*, *ſakrifikuię*, *ſubordynuię*, *tergiwerſacya*, *werydyk*, *woiażuię*. & alia ejuſdem farinæ. Num ſuaviores etiam illæ reliquæ Polonicæ voces, quæ etiamnum nobis ſuperſunt? Cur non antiquatis etiam illa reſidua patria vocabula, quibûs hucuſq; uſi ſumus? Sed quid ego tamdiu? Tollite, per me licet, abrogate, delete etiam reliqua verba Polonica, & novum aliquem ſermonem, ex omnium nationum linguis conflate, dignum Polonis, dignum auribûs veſtrîs delicatiſſimîs, ſimilemq; illi corniculæ, quæ furtivis aliarum volucrum ornata coloribus, riſum aliis excuſſit.

Araſpes. Vehementiùs quàm decuit declamâſti, Eudoxe, iſta tamen vociferatiône tua nondum me in eam ſententiam pertraxiſti, ut peregrinîs verbîs uti nobis liberum non ſit. Italis enim, Galliſq; impunè licet

plu-

plurima verba è Latio adſcita ad ſermonem ſuum adhibere, nobis verò idem non licebit?

Orlandus. Sapienter: hic nodus eſt. Audiamus, quid iſti Cenſores dicant.

Olintus. Præclaram ſanè de nobis victoriam retuliſti, Araſpes, age, triumpha. Si tamen aures mihi tuas præbere volueris, efficiam, ut ipſe etiam fatearis, nihil levius, nihil futilius, & fortaſſis ineptius nihil eſſe tuô argumentô.

Araſpes. Quidni? Auſculto.

Olintus. Quod Galli, Italiq; Latinas voces ad leges patriæ Lingvæ formatas uſurpent, non inficior: ſed quæro ex te, Araſpes, Italorum Gallorumq; ſermo, quanam ex lingua ſit profectus? ex Latina, dicas oportet; id enim nemo unquam in dubium vocavit, & tute annuere mihi videris. Nunc amabo, æquumne eſt, ut liberi Parentum ſuorum ſimilitudinem quandam referant & mores eorum nonnullos retineant? id etiam negare mihi, niſi pertinax ſis, nullô pactô potes. Novum igitur tibi, mirumq; videbitur, eas linguas, quæ ex Latina natæ ſunt, præſeferre quandam Latini ſermonis imaginem, & nonnullas voces, ad leges ſuas formatas retinere. Cùm ex veteri ædificio novum conſtruitur, nonne neceſſe eſt, ut prioris ædificii cæmenta in altero reperiantur, quamvis diverſo modo collocata? Eadem profectò ratione etiam ille ſermo, qui ex Latino conſtructus eſt, ac formatus, nonnulla Latina vocabula retinere debet. At noſtræ linguæ quid, quæſo, rei eſt cum Gallicâ, Germanica,

Turcica, & cæteris, à quibus ſibi voces mendicat, ac mutuatur?

Medorus. Gratias tibi ago immortales Olinte, quod noſtri Araſpis ante victoriam triumphum, ut ajunt, canentis audaciam, illuſtri ſanè argumento repreſſeris.

Araſpes. Jllyrica igitur verba, ex quibus noſtram linguam profluxiſſe affirmatis, licebit uſurpare?

Medorus. Quidni! nihil enim vetat ut filia in partem bonorum parentis ſuæ veniat. Immo ſi diligentiùs rem excuſſerimus, omnia noſtra vocabula Jllyrica eſſe, quamvis diverſo flexu formata reperiemus.

Alcander. At ornamenti ſaltem gratiâ voces peregrinas patrio ſermoni adſpergere interdum licebit. Habet enim neſcio quid ſuavitatis ſplendorisq; ſermo, qui illîs eſt refertus.

Eudoxus. Iugulâſti me, Alcander, hac tua ſuavitate! cur gentes aliæ ejusmodi ſplendorem, ac ſuavitatem in ſermonem ſuum non patiantur induci? Cur *e.g.* Gallus, cùm illi patriâ Linguâ aliquid proferendum eſt, non adhibet verba Germanica, Polonica & alia hujuſmodi? Cur tu ipſe Alcander, cûm Latinè loqueris, Polonicas, aut Gallicas voces in Latino ſermone non adhibes?

Alcander. Id conſuetudo illis vetat, at nobis eadem ſuffragatur.

Eudoxus. Næ tu homo ridiculus es! quis enim præclaram iſtam tuam conſuetudinem ignorat? nos verò ſitne conſervanda, aut potiùs abroganda ejusmodi conſuetudo,

dispu-

diſputamus. Principium igitur, ut Philoſophi dicunt, petis, cùm id ipſum, quod in quæſtione verſatur, pro ratione affers.

Olintus. Rectè, ac ſapienter tuo more diſſeruiſti, Eudoxe. Quæ enim alia gens eſt, quæ linguam ſuam peregrinîs vocibûs contaminari patiatur? Ne illi quidem populi, quos barbaros vocamus, id ferunt. Cæteris tamen omnibus palmam eripiunt Itali & Galli, qui idcirco cætus quosdam virorum doctrinâ illuſtrium inſtituerunt, [Galli nempe Pariſiis, Jtali Florentiæ] ut summô ſtudiô ac diligentiâ aditum peregrinis vocibus omnem, ad linguam ſuam præcludant: et ſi quam fortè ejusmodi voculam irrepſiſſe adverterint, illico eam è linguæ ſuæ finibus ejiciant, proſcribant, atq; exiliô plectant ſempiternô. Id ipſum ad conſervandam Germanici ſermonis nativam integritatem caſtitatemq;, Saxones Lipſiæ moliri, publicâ famâ accepimus. Moſchi quoq; ſtrenuam linguæ ſuæ illuſtrandæ operam navare incipiunt, & idcirco multis literarum peritis viris cura demandata eſt, ut celebriores libri Ruſſico incorrupto ſermone reddantur. Et inter leges Academiæ Petropolitanæ, undeviceſima vetat, ne præter Latinam Ruſſicamq; aliâ linguâ ſcribatur, *Et diarium & commentationes Academicorum, deniq; omnia quæ ex iſto cætu in lucem proferuntur, Latinè aut Ruſſicè ſcribi debent, Gallicâ autem Germanicâve linguâ nihil quidquam publicarum rerum traditor* (*a*)

Ad-

[*a*] *De offic. Acad: lege XIX.*

Adrastus. Quamvis magno conatu nonnullæ enitantur gentes, ne illorum lingua peregrinîs verbîs corrumpatur, quis tamen antiquîs Romanîs hac in re diligentior potest esse, qui ne Græcæ quidem linguæ, quam tamen plurimi faciebant, ullam voculam in sermone suo ferre potuerunt. Ut enim alios silentiô prætercam, Tiberius Imperator, teste Suetonio, priusquam Græcam vocem *monopolium* proferret, veniam à Senatu petiit. Idem ex quodam Patrum conscriptorum decreto Græcam vocem *emblemma* ejici jussit, ac peregrinæ Latinam substituendam, vel si facilè reperiri non posset, pluribus, aut per ambitum verborum enuntiandam esse censuit. Princeps etiam non minus eloquentiæ quàm linguæ latinæ Cicero, Lib: 1. offic: *eo sermone nobis utendum*, inquit, *qui notus sit, ne ut quidam Græca verba inculcantes, jure optimo irrideamur.* Horatius quoq; illum Poëtam qui Latinis carminibus verba Græca inserebat Lib: 1. Satyrâ 10. explodit.

At magnum fecit quòd verbis Græca Latinis
Miscuit, ô seri studiorum, quidnè putetis
Difficile, & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. At sermo linguâ concinnus utrâq;
Suavior: ut Chio nota si commista Falerni est.

Alcander. Commodissimè de Cicerone mentionem fecisti Adraste; jam te teneo.

Eudoxus. Nunquid?

Alcander. Antiquos *Romanos* non potuisse pati in sermone

mone latino voces Græcas dixisti: at Cicero ille tuus, cujus auctoritate jugulare nos voluisti, nobis potiûs, quàm vobis suffragatur. Evolve, si placet, illius ad Atticum epistolas, quin & illas, quas ad Familares suos scriptitabat, DEUM immortalem! quot in illis voces Græcas reperias! Principi igitur eloquentiæ, & Latinæ linguæ Parenti peregrinas voces patriis interponere liberum fuit, nobis idem non licebit?

Araspes. Superi te incolumem servent, mi Alcander, causam nostram fluctuantem, ac prope jam cadentem erexisti. Quid vobis nunc animi est hostes vocum peregrinarum?

Eudoxus. Vicisti Alcander! age! triumpha! memineris tamen non deesse nobis tela; quibûs te triumphantem profligare & victoriam istam è manibus, ut ajunt, extorquere possimus. Quæro enim ex te; illa Græca vocabula, integra, & inviolata, an verò ritu latino inflexa à Cicerone efferebantur? Jntegra, & quidem Græcîs literîs descripta vel invitus fateri debes. Immeritò igitur Ciceronis authoritate abuteris ad propugnandos illos vestros, quos pulcherrimè vocatis *macaronismos*, qui nihil aliud sunt, quàm peregrina verba, ad normam sermonis nostri formata, & contorta. Deinde linguam Græcam præstantissimam, & matrem omnium ferè scientiarum fuisse non ignoras. Quid igitur mirum, si aliqua gravis sententia, aut cujuspiam Philosophi Græci illustre dictum, apud Latinos Scriptores reperiatur? Cûm enim Romani multas

ſcientias arteſq; liberales à Græcis acceperint, neceſſe fuit, ut effata etiam illorum nonnulla, & nomina earum artium apud ſe retinerent. Nos verò non jam ſententiam aliquam; ſed ipſa quoq; verba, neq; ex præſtantioribus tantùm linguis, ſed ex barbaris etiam decerpta, ſcriptis, dictisq; noſtris perperam ingerimus. Illud quoq; inter noſtram, ac Ciceronis conſuetudinem diſcrimen intercedit, quòd ille perparcè, & neceſſitate coactus vocabulîs Græcîs utitur, nos verò ſinè ullo delectu tot peregrinîs vocibûs linguam noſtram augemus, an potiùs corrumpimus, ut timendum ſit, ne reliqua etiam verba Polonica, quæ jam pauca nobis ſuperſunt, prorſus intereant, nihilq; aliud lingua noſtra ſit, quàm chaos quoddam ex variis variarum linguarum vocibus conflatum.

Olintus. Rectè tu quidem, Eudoxe. Universè tamen omnem poregrinarum vocum uſum damnare non auſim, præſertim cùm id neceſſitas poſtulet: hanc verò ex duplici capite poſſe oriri exiſtimo. Primum eſt, cùm id quod animo in epiſtola denuntiamus, ab aliis ſciri nolumus. Hanc ob cauſam etiam Cicero non raro uſus eſt in Epiſtolis ſuis Græco ſermone, ut ſcilicet peregrinîs verbîs res arcanas obtegeret. Alterum, cùm res aliqua nomine proprio caret, nec facilè per verborum ambitum explicari poteſt. Hinc Cicero Acad. quæſt. lib. 1. *Nos verô, inquit, Atticus, quin etiam Græcîs licebit utare, cùm voles; ſi te latina forte deficient. Bene ſane facis, ſed enitar ut latinè loquar, niſi in hujusmodi verbis, ut Philoſophiam,*

am, aut Rhetoricen, aut Physicen, aut Dialecticen appellem, quibus ut a iis multis consuetudo pro Latinis utitur.

Medorus. Neq; ego adeo infestus sum vocum peregrinarum hostis, ut ad illam rem explicandam, quæ patriô vocabulô efferri non potest, peregrinum adhibere nolim. Mallem tamen in locum vocis illius, quæ nobis deest, è Slavonica lingua deprompta vocabula substitui, quàm ex Gallica, Germanica & aliis hujusmodi petita. Multò enim honestius est, linguæq; nostræ conuenientius, ex eo fonte, ex quò sermo noster profluxit, voces desumere, quàm ab aliis linguis mendicare.

Orlandus. At Kochanouius Princeps Pòëtarum nostrorum nulla necessitate impulsus, in celebri illo suo carmine: *Est prope wysokum celeberrima sylva Cracovum &c* Latina verba cum patriis temere permiscet.

Olintus. Etiam tibi, Orlande, cùm ludere jocariq; volueris, carmen ejusmodi condere per nos licebit. In seriis autem idem Kochanouius adeo religiosè verba peregrina vitat, ut neminem Pòëtarum nostrorum reperias, qui puriùs elegantiúsq; illò scripserit.

Alcander. Ego vestrîs ô socii argumentîs jam planè victus sum.

Orlandus. In eandem ego quoq; sententiam adducor.

Adrastus. Nihil æquius est, rationiq; magis consentaneum nihil, ô socii, quàm ut pestem illam peregrinam, quæ paucorum ostentatione nata, plurimorum deinde æmulatione aucta, & corruptîs etiam doctorum virorum judiciîs

con-

conſervata eſt, ex lingua noſtra ejiciamus, ac funditûs extermi-nemus, ne in nos etiam illud intorqueri poſſit, quod Gregorius Cnapius de majoribus noſtris ſcriptum reliquit. *Reliquæ*, inquit ille, *gentes ſermonem ac veſtitum ſuum mordicus tuentur: ſoli nos omnium linguarum & veſtium, dicam omnium horarum Vertumni & Prothei eſſe pergemus.* Enimverò ſi diligentiûs rem excutiamus, nullam aliam gentem, quantumvis rudem ac barbaram, omniſq; ſcientiæ expertem reperiemus, quæ linguam ſuam peregrinis vocibûs contaminari patiatur. Sed quid ego alias appello gentes? Ipſi nos Poloni, cùm latinè, Gallicè, aut Germanicè colloquimur, num Polonica, aut alia hujusmodi vocabula in hunc ſermonem intrudimus? Cur igitur ad ſolam linguam noſtram, tanquam publicum quoddam diverſorium peregrinis iſtis vocibus aditus non intercluditur? Cur ſoli nos - . . Sed pluribûs abſtineo, ne ridiculæ hujus conſuetudinis amatores, vehementiùs in me concitem. Gaudeo tamen vehementer ô ſocii, in eam vos tandem ſententiam conſpiràſſe, ut linguam veſtram à peregrinis iſtis quisquiliis expurgare in animum induxeritis. Reſtat, ut omnia veſtra ſtudia, omnem operam, curam, induſtriam, cogitationem, mentem deniq; omnem in eo figatis, ut in veſtris ſcriptis ſermonibusq; voces peregrinæ nunquam audiantur. Id ſi pro veſtris viribus præſtiteritis, & linguæ noſtræ nativam integritatem, & vobis ipſis gloriam comparabitis immortalem.

Ad
M. D. G.